

**Verslag van bevindingen informatieproces coalitiebesprekingen
Rhenen 2022**

“Naar een hechte samenwerking”

Aart de Kruijf
Woudenberg, 4 april 2022

Aanleiding

Op 14, 15 en 16 maart hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden voor de raadsperiode 2022 – 2026. Laat in de avond van 16 maart is de voorlopige uitslag bekend gemaakt. Vanwege een verzoek tot hertelling is de definitieve uitslag op 21 maart bekend geworden. De hertelling heeft geen wijziging in de (voorlopige) zetelverdeling tot gevolg gehad.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de verkiezingen weergegeven, de uitkomsten van 2018 zijn ter vergelijking ook toegevoegd.

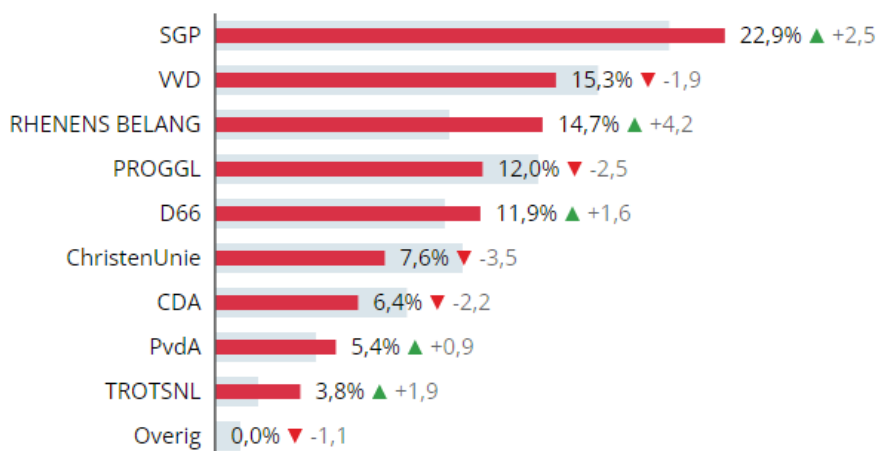
Tabel verkiezingsuitkomsten 2018 en 2022

Gemeenteraadsverkiezingen	2018	2022
Aantal geldige stemmen	9.460	9.509
SGP	1.926	2.180
VVD	1.627	1.454
Progressief Rhenen/ GROENLINKS	1.375	1.137
ChristenUnie	1.049	722
RHENENS BELANG	990	1.397
D66	975	1.134
CDA	813	607
Partij van de Arbeid	422	515
TROTS	177	363
TolbrugRhenen.nl	106	

Uitslagen in percentages

Opkomst 2022: 59,9% | Vorig: 62,1%

■ Vorige verkiezing ■ 2022

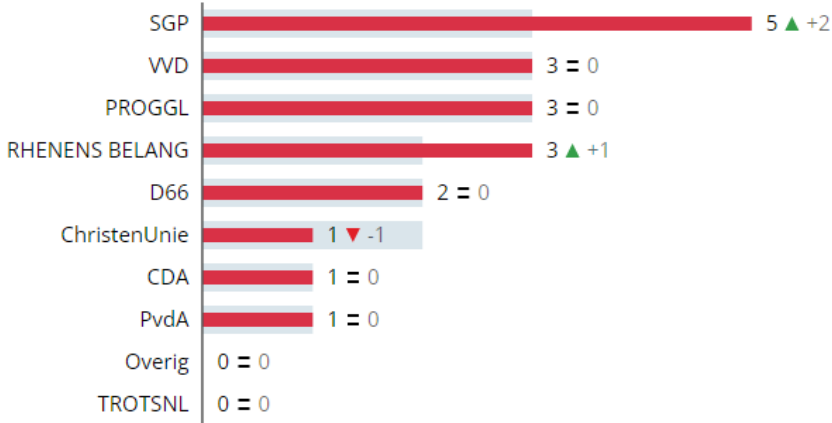

bron: www.gelderlander.nl

Zetelverdeling

Opkomst 2022: 59,9% | Vorig: 62,1%

■ Vorige verkiezing ■ 2022

bron: www.gelderlander.nl

Het is in de gemeente Rhenen gebruik dat de grootste partij het initiatief neemt om de informatiegesprekken op te starten. De Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) heeft als grootste partij, structuur in de coalitiebesprekingen willen brengen door het aanstellen van een informateur van buiten de plaatselijke politiek. Voor deze rol is ondergetekende door de heer L. van der Tang, als lijsttrekker en beoogd fractievoorzitter, benaderd. Op 17 maart heb ik de informatieopdracht op papier uitgereikt gekregen en aanvaard en ben ik direct aan de slag gegaan door met alle fracties gesprekken te plannen.

Bijgaand treft u het verslag van mijn bevindingen aan. Bij het beëindigen van mijn werkzaamheden in deze fase van coalitie vorming, wil ik alle vertegenwoordigers van de fracties hartelijk bedanken voor hun medewerking en openheid tijdens het informatieproces. Op mijn vraag, in dit vertrouwelijke deel van het proces, openhartig te spreken en van je hart geen moordkuil te maken, is erg positief gereageerd. Alle fracties hebben op zeer constructieve wijze deelgenomen aan de besprekingen en invulling gegeven aan de wijze waarop zij in Rhenen de komende vier jaar op inhoud en proces (met wie) de gemeente zouden willen besturen.

Alvorens in te gaan op de wijze waarop de gesprekken zijn gevoerd en tot welke uitkomst dat heeft geleid, beschrijf ik eerst kort de taakopdracht waarmee ik op pad ben gegaan.

Taakomschrijving informateur.

In het gesprek met de heer Van der Tang is de opdracht toegelicht en heeft hij mij gevraagd om de mogelijkheden voor de vorming van een hecht en stevig (d.w.z. goede synergie) college te verkennen, dat gedragen wordt door een meerderheid van de raad, dat zo mogelijk breed is samengesteld en waarbij recht wordt gedaan aan de verkiezingsuitslag. Vervolgens is de opdracht van de informateur als volgt vastgesteld:

“Te onderzoeken welke programmatische en politieke mogelijkheden er zijn om tot een hecht en stevig college te komen dat kan steunen op een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad op basis van een werkbare meerderheid in de raad”.

In dit onderzoek gaat zorgvuldigheid boven snelheid. De opdracht omvat vooralsnog alleen de verkennende fase. In deze fase voert hij verkennende gesprekken met alle fracties met de volgende aandachtspunten:

- 1. Wat zijn de belangrijkste doelen die de fractie wil bereiken in de komende bestuursperiode?*
- 2. Zijn er belemmeringen of zelfs breekpunten voor samenwerking in een coalitie met andere fracties?*
- 3. Met welke fracties is er bereidheid tot samenwerking in een coalitie en met welke fracties juist niet. Welke coalitie geniet de voorkeur en biedt perspectief op een vruchtbare samenwerking in college en raad gedurende de komende bestuursperiode. Ook de beschikbare competenties van de kandidaat wethouders zijn hierbij onderdeel van gesprek.*

De verkenning wordt afgerond met een objectief en zakelijk verslag van bevindingen, op basis waarvan een keuze kan worden gemaakt voor een kansrijke coalitie. De informateur informeert de fractievoorzitters over zijn bevindingen en maakt zijn verslag in een persconferentie openbaar.”

Operationalisering van de onderzoeksopdracht.

Alvorens met alle fracties gesprekken aan te gaan, heb ik mij verdiept in de beschikbare verkiezingsprogramma's van de partijen, heb kennis genomen van de filmpjes die op de website van de gemeente Rhenen waren geplaatst en heb ik het verkiezingsdebat zoals dat op 11 maart is gehouden, op internet teruggekeken. Vervolgens heb ik samen met de griffier mevrouw C. Apell, met een delegatie van twee personen per fractie, met alle fracties verkennende gesprekken gevoerd. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een uitgereikte agenda, welke als bijlage 1 bij dit verslag is gevoegd. De structuur van de besprekingen is daardoor voor alle fractie een zelfde geweest.

Na een eerste kennismaking en de duiding van het proces (geen verslagen van de individuele gesprekken en de gesprekken zijn vertrouwelijk!) zijn we de diepte ingegaan op onderwerpen als: toekomstige woningbouw, energie transitie, hoe omgaan met het Binnenveld, participatie en de toekomstige financiële huishouding (evt. bezuinigingsaanpak) van de gemeente. Enkele partijen brachten nog eigen onderwerpen in zoals: armoedebelief en enkele ideologische zaken rondom koopzondagen en diversiteit en het aspect bereikbaarheid/verkeersveiligheid. Na dat deze onderwerpen de revue waren gepasseerd, is met elkaar verkend met welke partijen een klik wordt gevoeld bij de realisatie van de onderscheiden doelen en met welke nu juist niet. Als derde is geïnventariseerd welke wethouders kandidaten beschikbaar zijn, waarbij partijen hebben gereflecteerd op de beschikbare competenties zoals verbinding, aansturing en ervaring in bestuurlijke circuits. Als laatste zijn de “kwaliteiten” van de beschikbare wethouders van de andere partijen (voor zo ver bekend en gekend) gewogen.

Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Benaderingen op inhoud.

Over de aanpak van de besproken onderwerpen: woningbouw, visie op het Binnenveld, participatie en financiën, leggen de fracties verschillende accenten, maar in grote lijn zijn de inzichten overbrugbaar of zodanig genuanceerd onderscheiden, dat over deze onderwerpen naar mijn verwachting gezamenlijke afspraken zijn te maken.

Bij de woningbouwopgave behoeft onder andere het eventueel geven van voorrang bij de toewijzing van woningen aan eigen inwoners, de invulling van de kwaliteitsdifferentie van woning categorieën en de inpassing van nieuwe woningen (inbreiding, al dan niet uitbreiden in de randen van het Binnenveld en hoe om te gaan met de Meent?) extra aandacht.

Hetzelfde geldt de ideeën voor het ontwikkelingsperspectief van het Binnenveld. De vlaggetjes die vanuit de partijen worden gezet bij aspecten als landbouw/natuur/recreatie zijn verschillend van “kleur”, maar de hoofdlijn is dat samen met de bewoners/gebruikers van het Binnenveld naar consensus moet worden gezocht. Alle partijen onderkennen wel dat op redelijk korte termijn aan een nieuw ontwikkelingsperspectief moet worden gewerkt.

Ook bij het onderwerp participatie is de tone of voice wat onderscheiden, maar de hoofdlijn van denken is een participatie met duidelijke kaders waarin is aangegeven op welke doelen inspraak wordt gevraagd en dat de besluitvorming binnen de representatieve democratie vorm moet krijgen.

Wanneer het gaat om de eventuele bezuinigen om de financiën van de gemeente gezond te houden, staan woorden als: efficiëntie, preventie en prioritering centraal. WOZ verhoging is echt de last beste oplossing, zo is algemeen het beeld.

De inzet op het onderwerp energietransitie kent bredere verschillen van inzicht. De meeste partijen gaan voor een in de RES gedefinieerde ambitie, waarbij de gezamenlijkheid moet blijken uit een praktische/uitvoerbare aanpak die getuigd van kenmerken als haalbaar en betaalbaar. De introductie van een soort gemeentelijk aanjaag team dat inzet op besparen en isoleren (o.a. beter benutten duurzaamheidssubsidies!) heeft een brede instemming. De fracties van de CU en Progressief Rhenen-GroenLinks (PR-GL) ambiëren een hogere ambitie dan de RES, maar vormen daarin een minderheid.

Bestuurlijke noties.

Er bestaat een veel geuite wens om een coalitie met een brede samenstelling te formeren.

Op een enkele uitzondering na, bestaat er veel waardering voor het werk dat de huidige coalitie heeft opgeleverd. Tegelijk wordt geconstateerd dat een dergelijke coalitie geen recht doet aan de verkiezingsuitslag.

Breed wordt gedeeld dat bij het samenstellen van een nieuwe coalitie moet recht worden gedaan aan de verkiezingsuitslag, met een extra oog voor de substantieel winnende partijen.

Veel is geuit, dat de bestuurlijke inzet uit het verleden betekenis heeft voor toekomstige samenwerkingsperspectieven. Verwachte bestuurlijke competenties van de kandidaat wethouders, zijn mede richting gevend voor de keuze van samenwerkingspartners. Een aantal fracties hecht daarbij aan wethouders die op het grondgebied van Rhenen wonen.

Samenstellingsvoorkeuren.

Gelet op de brede wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag, is een voortzetting van de huidige coalitie SGP/PR-GL/D66/CU niet de eerst voor de hand liggende optie en valt deze wat mij betreft daarom ook af.

De verkiezingsuitslag laat een soort “politiek motorblok” van substantieel winnen partijen zien dat bestaat uit een samenwerking van tenminste SGP en Rhenens Belang (RB). In de gesprekken hebben beide partijen laten blijken een daadwerkelijke samenwerking wel te zien zitten. Waarbij nog wel van betekenis is welke wethouders kandidaat bij RB naar voren wordt geschoven.

De partij D66 heeft in de verkiezingen een evidente winst geboekt, heeft weliswaar net geen derde zetel kunnen bemachtigen, maar heeft bijna net zoveel stemmen weten te trekken als PR-GL. In vergelijking met PR-GL en de VVD is D66 als coalitiepartij bij veel fracties meer favoriet. Zo wordt D66 als een welkome links/midden partij gezien naast het eerder genoemde “motorblok”, waardoor een zogenoemd “motorblok-plus” ontstaat. Het toevoegen van de VVD aan het “motorblok-plus”, wordt door de fractie van D66, onder andere vanwege de verkiezingsuitslag en de bestuurlijke inzet uit het verleden, als

minder gewenst geacht. Het toevoegen van PR-GL aan het “motorblok-plus” wordt bij veel partijen vanwege het stemmenverlies niet als een logische aanvulling gezien, ondanks dat ook zij de afgelopen jaren een capabele wethouder hebben geleverd.

Met het “motorblok plus” bestaande uit SGP/RB/D66, wordt getalsmatig een meerderheid in de raad bereikt (10 van de 19 zetels). Met het oog op de veel geuite wens om de coalitie breed samen te stellen, is het aanbevelenswaardig nog 1 van de 1-mansfracties aan de coalitie toe te voegen. Het stevige stemmenverlies van de CU en de inzet op het onderwerp energietransitie, leidt er toe dat de CU bij de meeste partijen niet als een voor de hand liggende aanvulling op het motorblok wordt gezien. Dit ondanks dat de eerder geleverde wethouder over het algemeen zeer is gewaardeerd.

Bij de keuze voor 1 van de nu nog twee overblijvende partijen (CDA of PvdA), die qua grootte min of meer vergelijkbaar zijn, speelt het bestuurlijk gewicht van de CDA-kandidaat wethouder en de bekendheid van de kandidaat bij discussies in het Binnenveld (verkavelingstraject) een doorslaggevende rol. De kandidaat wethouder van het CDA start met meer senioriteit en gebleken geschiktheid. Mede door deze geschiktheid leidt het toevoegen van het CDA aan de SGP/RB/D66 tot een nog meer evenwichtige samenstelling. Voor de samenstelling SGP/RB/D66/CDA is 3.8 fte voor de wethouders beschikbaar, daar moet dus uit te komen zijn.

Door de voorgestelde coalitie samenstelling blijft er ook een gemêleerd samengestelde oppositie over, waardoor een evenwichtig debat tussen college en raad wordt bevorderd. Dus niet links tegen rechts of anders om, maar de kracht van alle argumenten gaat straks tellen.

Tenslotte heeft meegespeeld dat ook naast de verwachte competenties van de wethouders kandidaten, een stukje continuïteit in het bestuur welkom is. De twee zittende wethouders van SGP en D66 huize brengen een stukje historisch besef in, tegelijkertijd hebben de de twee beoogde nieuwe wethouders kandidaten een behoorlijke senioriteit en levenservaring.

Advies

Alles overziende, daarbij met name in overweging nemende, de verkiezingsuitslag, een verwacht perspectief voor een vruchtbare samenwerking doordat deze partijen elkaar bewust insluiten en de positieve verwachting van de competenties van de kandidaat wethouders, adviseer ik deze informatie af te sluiten en de formatie in te gaan met als deelnemende partijen:

Staatkundig Gereformeerde Partij

Rhenens Belang

D66

Christen Democratisch Apol

Tenslotte zeg ik alle gesprekpartners nogmaals hartelijk dank voor de respectvolle en constructieve inzet bij de gesprekken van de afgelopen weken.

Met de oplevering van deze rapportage beschouw ik mijn opdracht als informateur beëindigd.

Rest mij mevrouw C. Apell hartelijk te bedanken voor de uiterst professionele manier van ondersteuning tijdens het informatieproces.

Agenda Informatie gesprekken Rhenen 2022

- 1. Welkom.**
- 2. Even voorstellen**
- 3. Procesduiding (verslaglegging)**
- 4. Hoe kijkt u tegen de verkiezingsuitslag aan?**
- 5. Wat zijn uw belangrijkste speerpunten die u komende periode wilt binnenhalen**
- 6. Zijn er belemmeringen of zelfs breekpunten voor samenwerking in een coalitie met andere partijen?**
- 7. Met welke fracties is er bereidheid tot samenwerking en met welke niet, of wil u zo wie zo in de oppositie?**
- 8. Welke coalitie geniet bij u de voorkeur en biedt perspectief op een vruchtbare samenwerking in college en raad?**
- 9. Wie is jullie wethouders kandidaat? Welke bestuurlijke ervaring? Bestaan er tegen bepaalde kandidaten bezwaren?**
- 10. Wat verder ter tafel moet worden gebracht (wat zou ik als achtergrond zeker moeten weten?)**
- 11. Samenvatting.**
- 12. Vervolgproces.**
- 13. Communicatie.**
- 14. Afsluiting**